

ЛІТЕРАТУРА

1. Шахматов Н.Ф. Психологическое старение: счастливое и болезненное / Н. Ф. Шахматов. – М. : Медицина, 2005 – 185 с.
2. Янг Дж. Одиночество, депрессия и когнитивная терапия : теория и ее применение / Дж. Янг // Лабиринты одиночества : Пер. с англ. / Сост., общ. ред и пред. Н. Е. Покровского. – М. : Прогресс, 1989. – С. 559.

Владислава Проценко,
студентка 1 курсу
гуманітарно-економічного факультету
Наук. керівник: **В. В. Чумак,**
к. психол. наук, доцент (БДПУ)

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ЛІДЕРСТВА У СТУДЕНТІВ

Актуальність проблеми. Актуальність дослідження проблеми уявлень про лідерство продиктована стрімким зростанням попиту на лідерство як здатності об'єднувати інших людей для досягнення поставлених цілей. Зміни, що відбуваються в сучасному світі щодня, ставлять нові вимоги, що пред'являються до лідера. Новим у дослідженні даної проблеми є, по-перше, вивчення гендерного аспекту в уявленнях про лідерство, пов'язаного з характерним для сучасного суспільства процесом вирівнювання соціальних прав чоловіків і жінок, що призводить до зміни традиційних уявлень про лідерської ролі. По-друге, це особливості формування уявлень про те, яким повинен бути лідер, в студентських групах.

Ступінь досліджуваності проблеми. Особливе значення для розуміння ключових питань, пов'язаних з лідерством, мають роботи Р.Л. Кричевського, Є.М. Дубовського, Б.Д. Паригіна, О.Г. Романовського, О.С. Пономарьова, Т.В. Гури. Велика кількість робіт різних авторів присвячені розробці різних аспектів лідерства, критиці існуючих соціально-психологічних теорій лідерства (Г.К. Ашин, І.П. Волков, Р.Л. Кричевський), вивченню стилів лідерства (Н.Н. Обозов, А.В. Петровський). Психологічним особливостям студентського віку особливу увагу приділяли такі вчені як Б.Г. Ананьєв, М.Д. Дворяшина, Л.С. Грановська, В.Т. Лісовський, І.А. Зимова, І.С. Кон. У дослідженнях Л.А. Баранової, М.Д. Дворяшин, Є.І. Степанової, Л.Н. Фоменко, а також у роботах Ю.Н. Кулюткіна, В.А. Якуніна та ін. накопичений великий емпіричний матеріал спостережень, наводяться результати експериментів і теоретичні узагальнення з цієї проблеми. У вітчизняній психології проблема дорослості вперше була поставлена Н.Н. Рибниковим, який назвав новий розділ психології розвитку, що вивчає зрілу особистість акмеологією.

Мета і методи дослідження. Виявлення взаємозв'язку гендерних особливостей лідерства й сприйняття лідера в студентській групі.

Сутність дослідження. Людину, що стоїть на чолі групи, що визначає основні напрямки її діяльності та розвитку і впливає при цьому на поведінку її членів, називають лідером. Лідер може бути формальним – це

людина, призначена спеціально для того, щоб керувати групою, людина, що сприймається членами групи як авторитет. Але бувають й неформальні лідери – люди з числа рядових членів групи, які надають потужний вплив на інших її членів.

На особистість студента величезний вплив формує студентське середовище, особливості студентської групи, де відбуваються процеси структурування, формування і зміни міжособистісних, емоційних і ділових взаємин, розподілу групових ролей і висунення лідерів. Всі ці групові процеси здійснюють сильний вплив на особистість студента, на успішність його навчальної діяльності та професійного становлення. Міжособистісні відносини студентів обумовлюється, по-перше, віковими особливостями даної соціальної групи, по-друге, особливостями притаманної їй діяльності. Лідер студентської групи володіє не тільки професійними, але й управлінськими навичками.

Я.Л. Коломінський в дослідженнях з використанням соціометрії знайшов, що не всі, хто користується в класі найбільшою симпатією, можуть стати хорошими старостами, головами рад загону, ланковими, командирами загонів та ін. У роботах Л.І. Уманського при дослідженні широкого контингенту учнів і студентів також не було виявлено значущого зв'язку між тими, хто викликає загальну симпатію, і тими, хто володіє яскравими організаторськими здібностями.

Головною заслугою гендерної психології лідерства є постановка завдання порівняльного вивчення лідерів різної статі. Актуальність даної проблеми зростає у зв'язку з характерним для сучасного суспільства процесом вирівнювання соціальних прав чоловіків і жінок, що призводить до зміни традиційних уявлень про лідерську роль. Гендер – це весь поведінковий комплекс, притаманний чоловікам і жінкам.

Т.В. Бендас вказує на те, що «самий узагальнений стереотип, пов'язаний з лідерством свідчить, що лідером має бути чоловік; йому приписуються такі лідерські якості, як незалежність від зовнішнього впливу, організаторські здібності; жінки не повинні призначатися на керівні посади, принаймні, вищого рівня». Як зазначає Є.П. Льїн, негативне ставлення до жіночого лідерства традиційно проявляли прихильники фрейдизму. Лідери-жінки вважалися володарями нездорової гендерної ідентичності, а їх прагнення до лідерства, зване «фалічним», розглядалося як прояв неповноцінності жінки, заздрості чоловікам. Дослідження лідерів в нашій країні з позицій статевого диморфізму проводилися в Ананьївській школі, починаючи з 1960-х років. Дослідження показують, що якщо в групі приблизно рівне співвідношення учасників по статі, то адаптаційним лідером частіше стає чоловік, а реформаторським – жінка. Частина вчених дотримується думки, що жіноче лідерство має свою специфіку, і закріплюють за жінкою більш демократичний, гнучкий стиль керівництва, вважають, що жінці більше притаманні емпатійність, товарицькість, велика пластичність нервової системи, адаптивність, менша агресивність.

У студентській групі не існує жорсткої статусної ієрархії, і це положення так само сприяє освоєнню дівчатами ролі лідера. Таким чином, ми бачимо, що багато гендерних стереотипів не діють в умовах діяльності

студентської групи. Але найчастіше пасивність хлопців пояснюється тим, що вони не бачать сенсу в такому лідерстві. Адже, навчальна діяльність – це ще не кар'єра, а отже, немає сенсу рватися в лідери. Діяльність у студентській групі не передбачає конкуренції, що є сприятливим фактором для становлення жінок-лідерів.

Основні висновки. У результаті глибокого вивчення теоретичного матеріалу, розгляду різних точок зору на проблему лідерства і володіння певними якостями, ми прийшла до висновку, що вивчення гендерних особливостей лідерства саме на прикладі студентських груп представляється одним з пріоритетних напрямків гендерної психології лідерства. Оскільки у студентській групі не існує жорсткої статусної ієрархії, і це положення сприяє освоєнню дівчатами ролі лідера, вплив стереотипів про неспроможність жінок виконувати функції лідера підлягає великим сумнівам. Лідерські якості студентів безпосередньо залежать від їх статевої приналежності. Лідер стає таким в силу впливу сукупності факторів – таких як його соціальний статус, особистісні особливості, виконувані ним соціальні ролі і безліч інших.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алифанов С. А. Основные направления анализа лидерства / С. А. Алифанов // Вопросы психологии. – 1991. – № 3. – С. 90–98.
2. Андреева Г. М. Социальная психология / Г. М. Андреева. – М. : АспектПресс, 2000. – 373 с.
3. Бендас Т. В. Психология лидерства: Учебное пособие / Т. В. Бендас Т. В. – СПб: Питер, 2009. – 431 с.

Сафонова Віра,
студентка 4 курсу
Факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв
Наук. керівник: к. психол. н., **Карапетрова О.В**
доцент (БДПУ)

ОСОБЛИВОСТІ МІЖОСОБИСТІСНИХ СТОСУНКІВ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Підлітковий вік – це період розвитку людини між дитинством і дорослістю. в цей період найбільш інтенсивно відбувається розвиток особистості, становлення характеру. Саме на підлітковий вік припадає основний етап у формуванні міжособистісних відносин. Вивчаючи підлітка ми звертаємося до його найближчого оточення, і через призму міжособистісних відносин, його мікросоціуму, починаємо глибше розуміти проблеми особистості і коріння її персоніфікації.

Проблематикою даної теми займалися такі вчені як А.А. Бодалєв, Г.М. Андрєєва, В.В Москаленко, А.В. Морозова, А.Ф. Лазурський, Б.Г. Ананьєв, Е.С. Кузьмін, В.Н. Куніцина, Н.В. Казаринова, В.М. Погольша та інші.

Міжособистісні стосунки підлітків необхідно вважати